

Proclama davant el procés de Bolonya (creació de l'Espai Europeu de l'Ensenyament Superior)

Davant l'avanç del procés de creació de l'Espai Europeu de l'Ensenyament Superior, els estudiants i les estudiantes ens volem dirigir al conjunt de la comunitat universitària, a la societat i als governants de les administracions competents, per manifestar la nostra opinió i les nostres reivindicacions sobre el procés de Bolonya i de com aquest pot afectar el nostre sistema universitari.

No podem obviar el difícil punt de partida on es troba el nostre model universitari. Avui en dia tenim unes lleis regressives (LOU i LUC) que han portat la universitat pública a la pèrdua de la seva autonomia, han facilitat la ingerència empresarial i han empitjorat el ja deficient finançament públic que és insuficient per mantenir un ensenyament de qualitat i ens manté en una situació de beques insuficients.

Malgrat que el PSOE assegurés que la LOU seria derogada en el moment que accedís al govern, avui en dia sembla que tot quedarà en una reforma superficial. La PMDUP i la societat universitària en general ja va manifestar el seu rebuig a la llei, i per això, ara més que mai, cal insistir que sense una llei d'universitats justa no és possible cap tipus de reforma universitària.

En definitiva, ens trobem en un context que sens dubte és necessari canviar si volem aconseguir una Universitat pública i de qualitat, democràtica i crítica, que atengui al dret universal a l'educació superior i estigui al servei de la societat. A aquest model aspirem i no volem renunciar.

No podem, ni volem presentar els nostres plantejaments sobre el procés de Bolonya, sense abans deixar clar que nosaltres no acceptem l'actual model de construcció europea, que des de l'obscurantisme i els mecanismes poc o gens democràtics, retalla i obre portes a la mercantilització de serveis fonamentals com l'educació i la sanitat.

La creació de l'espai europeu de l'ensenyament superior és, en qualsevol cas, un fet. I és un procés que per ell mateix té aspectes que poden ser positius, així com d'altres que poden ser negatius. Volem que la universitat pública, la única que pot garantir la igualtat d'oportunitats, surti enfortida i millorada del procés. Les nostres propostes tenen aquest únic objectiu.

Ens trobem davant un procés d'extraordinària importància per la comunitat universitària però que també té una molt gran dimensió social. El procés té diferents nivells de decisió: A nivell europeu on està molt avançat (Berlín 2003); a nivell estatal, on el Govern ja ha aprovat diversos reials decrets; a nivell de Catalunya, on la Generalitat té competències essencials i aquest curs 2004-05 ja s'han començat una quarantena de proves pilot; a nivell de cadascuna de les nostres universitats, i fins arribar a la nostra titulació dins l'Escola o Facultat. Cal doncs, que des d'aquest mateix moment es tinguin en compte, als diferents nivells, les nostres demandes.

1. L'espai europeu de l'ensenyament superior

El que es coneix com a procés de convergència europea comença amb la reunió, el 25 de maig de 1998 a la universitat de La Sorbona (París) dels ministres d'educació de França, Regne Unit, Itàlia i Alemanya, en la que declaren la seva intenció de que "sempre respectant la nostra diversitat" es puguin establir comparacions i equivalències de títols acadèmics amb propòsits professionals.

El 19 de juliol de 1999 es redacta a Bolonya la Declaració Conjunta dels Ministres Europeus d'Educació, signada per 29 països i en la que es marquen tres objectius fonamentals: que les universitat europees adquireixin un grau d'atracció mundial, adoptar un sistema de titulacions fàcilment comprensible i comparable i posar en marxa un sistema universitari basat en dos cicles: grau i

postgrau. En aquesta declaració es reclama la creació de l'Espai Europeu d'Educació Superior i es parla per primera vegada del Suplement Europeu al Títol (una explicació dels estudis realitzats perquè siguin més comparables) i de l'establiment d'un sistema de crèdits compartit (el Sistema Europeu de Transferència de Crèdits - ECTS).

Després del Consell Europeu de Lisboa el 2000 i el Missatge de Salamanca de l'Associació d'Universitats Europees el 2001, el maig del mateix any va tenir lloc a Praga una reunió dels ministres relacionats amb l'educació superior. Es van analitzar els objectius del procés de Bolonya i s'hi van afegir tres països més.

En el Consell Europeu de Barcelona el maig de 2002 es va acordar dedicar un 3% del PIB a I+D, i després d'un nou missatge de les universitats fet a Graz, el 19 de setembre de 2003 a Berlín ja eren 40 els ministres de països europeus que s'havien adherit al procés.

A Catalunya, i just després del rebombori causat pel conjunt de canvis que ha suposat l'aplicació de la LOU i la LUC, ja hem tingut tres propostes diferents del reial decret que ha de regular els títols de Grau i de Postgrau (dos amb el PP i un amb el PSOE) i sembla que en els pròxims mesos serà definitivament publicat al BOE. Anteriorment ja havien sortit el reial decret que regula l'aplicació dels crèdits ECTS (que marca entre 25 i 30 hores per crèdit i 60 crèdits per any), el que explica com serà el Suplement al Títol i els que regulen la homologació de títols tant estatals com estrangers. Està previst que la integració sigui progressiva fins a arribar a ser total a principis de 2010.

2. La implantació dels nous crèdits i el mètode docent

El canvi que suposa l'adopció d'una nova unitat de mesura acadèmica (els crèdits ECTS) haurà d'estar acompanyat d'un canvi en el model docent i

d'aprenentatge, sinó la nova definició dels crèdits únicament suposarà un canvi formal que dificultarà l'acompliment dels plans d'estudi.

El fet de passar de valorar les hores de docència, teòrica o pràctica, a passar a una valoració que tingui en compte, a més, altres activitats acadèmiques dirigides i el volum de treball que l'estudiant ha de realitzar per assolir els objectius educatius, suposa un reconeixement a la feina de l'estudiant i implica un important canvi en el model docent. Un crèdit equivaldrà entre 25 o 30 hores treballades, amb un total de 60 crèdits per any docent.

Alhora aquesta mesura implica que l'estudiant ja no anirà a la universitat a aprendre, sinó a *aprendre a aprendre*, per tal que aquest obtingui els coneixements necessaris per adaptar-se a una vida formativa indefinida essent així un element més dinàmic dins del mercat laboral. L'objectiu és incrementar la competitivitat del ensenyament superior a nivell mundial, i adaptar-lo a les necessitats del mercat laboral, deixant de banda la dimensió social.

Des de la PMDUP veiem necessari que es tinguin en compte els següents punts alhora de defensar la qualitat pública de la universitat:

- Creiem que passar d'un model centrat en la docència del professor a un altre centrat en l'aprenentatge dels estudiants i en el treball dels mateixos pot ser una oportunitat per millorar la qualitat de l'ensenyament superior. Ara bé, per abordar aquest canvi caldrà un vertader esforç dels docents per fer una autèntica, i necessària, renovació pedagògica. Tant dels mètodes docents, com també dels continguts i els objectius a assolir.
- Dins d'un sistema universitari públic que vol assegurar la qualitat en els seus ensenyaments, l'avaluació pública del professorat constitueix un mínim necessari. En aquesta avaluació han de participar tots els agents implicats en la universitat (per tant, s'ha de tenir en compte la participació

de l'estudiant) i en ella s'ha de valorar tant la tasca investigadora del professorat com la seva tasca docent.

- És necessari que s'obrin debats, amb participació dels estudiants, a totes les universitats sobre com abordar aquest canvi i que s'estableixin mesures per garantir l'establiment d'un nou model docent que no sigui perjudicial pels estudiants.
- En aquest nou model docent, cal tenir en compte les diferents situacions dels estudiants, és a dir, cal garantir les diferents dedicacions davant els estudis. El canvi no pot enfocar-se a perfils de dedicació completa als estudis. Els estudiants i els seus ritmes són diversos i per garantir el dret universal a l'ensenyament superior, calen garanties per aquells qui compaginin estudis i feina o altres dedicacions. I més, quan l'actual sistema de beques i preus força a molts estudiants a treballar per poder viure i pagar-se els estudis.
- Amb la participació dels estudiants, caldrà establir eines de mesura de la càrrega de treball que suposa cada assignatura, les quals hauran d'adaptar-se als crèdits que tinguin assignats. A més, els objectius acadèmics s'hauran d'assolir perquè no hi hagi una pèrdua de qualitat. Per tot serà fonamental refer les assignatures i adaptar els continguts i els mètodes docents i tot plegat no pot suposar una sobrecàrrega pels estudiants ni tampoc una pèrdua de continguts. Únicament si els docents fan l'esforç oportú i els estudiants prenem part en la definició i control del nou sistema docent, el canvi serà possible i positiu.
- Pel que fa als recursos, caldrà aconseguir una ràtio estudiant/professor que faci possible l'assoliment d'aquest nou model es requerirà, en molts casos, un seguiment personalitzat del treball de l'estudiant. Desgraciadament en moltes de les nostres facultats i escoles no es donen, ara, les condicions per abordar un canvi com aquest. Per corregir

aquesta tendència cal donar més valor a la tasca docent dels professors i fer una política decidida de contractació de professorat, assegurant els mecanismes per a que la contractació d'aquest professorat es basi en criteris de qualitat científica, per poder fer aquest canvi.

- Per altra banda, els recursos materials prendran una nova dimensió. Calen nous espais a les universitats destinats al treball en grup, són necessàries més aules d'informàtica així com més i millors ordinadors i altres eines fonamentals. De ben segur, sinó es produeix un salt qualitatiu tant dels materials didàctics, les biblioteques, les xarxes i els espais, el canvi del model docent suposarà nous problemes pels estudiants amb menys recursos. Són necessaris més mitjans, i no pot suplir-se aquest esforç donant crèdits o facilitant la compra d'ordinadors i material per part dels estudiants. Les universitats han de tenir els espais i materials necessaris perquè tothom pugui assolir els objectius acadèmics en igualtat d'oportunitats.

3. Els estudis universitaris de Grau

Un dels canvis més importants que comportarà el procés de construcció de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES) és la nova estructuració dels estudis universitaris. En els propers anys veurem desaparèixer les carreres universitàries tal i com les coneixem ara, classificades en Llicenciatures, Diplomatures, segons cicles... ja que seran progressivament substituïdes pels estudis de Grau i els de Postgrau en que s'estructuraran els estudis universitaris integrats dins l'EEES.

El nivell de Grau constarà de 180 o 240 crèdits segons el títol, i estarà pensat per fer-se en 3 o 4 anys de 60 crèdits ECTS anuals. L'objectiu d'aquests serà proporcionar a l'estudiant uns coneixements generals bàsics i d'altres de caràcter professional de cara a la posterior integració al mercat laboral. Els

estudis de Grau donaran lloc als títols oficials de Llicenciat, Enginyer o Arquitecte.

Els títols oficials de Grau hauran de seguir les Directrius generals pròpies que el Govern elaborarà per a cada títol específic de Grau, i que determinaran els Continguts formatius comuns que hauran d'incloure els plans d'estudi d'aquelles universitats que vulguin impartir-lo. Cal destacar el fet que el nombre de crèdits fixats per aquests Continguts formatius comuns serà d'un mínim del 50 i un màxim del 75 % dels crèdits de que consti el Grau en qüestió (percentatge molt superior a l'actual), fet que deixarà poc marge a les universitats per elaborar el seu propi pla d'estudis.

Una altre aspecte a tenir en compte és el fet que les universitats podran incloure en el seu pla d'estudis la realització de pràctiques a empreses o institucions, per bé que hauran d'estar dirigits acadèmicament.

Des de la PMDUP demanem:

- És imprescindible garantir l'accés als Graus de tothom qui ho demani, sense obstacles econòmics (taxes abusives, beques insuficients ...) ni socials (places limitades, dificultats per compaginar feina i estudis, límits d'estudiants majors de 25 anys...).
- No volem que els estudis de Grau es vegin devaluats davant dels de Postgrau pel fet de ser massa generalistes, i que siguin aquests últims els que realment donin accés al mercat laboral.
- Creiem, a més, que és molt important que juntament amb la formació acadèmica i professional, es doni a l'estudiant una formació integral que el faci crític i conscient de les implicacions socials del seu possible futur professional.

- És per això que creiem convenient que els estudis de Grau tinguin per norma general 240 crèdits, per poder incloure també dins el pla d'estudis un nombre raonable de crèdits optatius i donar així una mica de marge de decisió a l'estudiant a l'hora d'especialitzar-se.
- Per últim, pensem que aquesta reestructuració dels estudis universitaris no pot suposar en cap cas l'eliminació o marginació de cap titulació actual per criteris purament econòmics, ni tampoc la conversió de diplomatures o carreres tècniques en masters de graus afins.

4. Els estudis universitaris de Postgrau

El nivell de Postgrau integrarà els ensenyaments que porten l'estudiant a l'obtenció del Títol de Master i el Títol de Doctor. Els estudis oficials de Postgrau seran organitzats i realitzats per les mateixes universitats, sempre que compleixin els criteris i requisits que contindrà el Reial Decret (previst pels pròxims mesos, i amb el projecte ja publicat) que els reguli.

Els estudis que portaran al Títol de Master estaran orientats a facilitar a l'estudiant una formació més avançada i especialitzada en un àmbit de coneixement concret, així com a millorar la seva formació en tasques d'investigació. Per accedir als estudis oficials de Postgrau serà necessari tenir el títol de Grau o un nivell acadèmic equivalent (llicenciatura, enginyeria o arquitectura del sistema universitari actual), per bé que el postgrau no té perquè estar relacionat científicament amb el seu currículum universitari.

Els estudis oficials de Master tindran una durada d'un mínim de 60 i un màxim de 120 crèdits ECTS, és a dir, un o dos anys, i tindrà dues parts diferenciades: formació acadèmica avançada i iniciació a la investigació o especialització professional. En aquesta segona part hi podran col·laborar professionals no universitaris.

El Títol de Doctor s'obtindrà mitjançant l'elaboració d'una tesi doctoral, i la seva corresponent defensa davant d'un tribunal, i comportarà la plena capacitat com a investigador. Per accedir a un doctorat, l'estudiant haurà de tenir el títol oficial de Master o haver cursat un mínim de seixanta crèdits en Programes de Postgrau. En qualsevol cas, haurà d'haver cursat un mínim de 300 crèdits entre estudis de Grau i de Postgrau.

Des de la PMDUP creiem que:

- En cap cas es podrà permetre que cap dels programes de Postgrau oficials s'imparteixi únicament en universitats privades.
- Tampoc es podrà permetre que cap àmbit de coneixement quedi relegat dels programes de Postgrau per criteris econòmics.
- En el mateix sentit, exigim que s'assegurin un nombre suficient de places i uns preus públics accessibles per impedir que els programes de Postgrau es converteixin en uns estudis elitistes al servei de molt pocs, i garantir així el dret a l'educació superior.
- Cal establir mesures sobre els programes de Postgrau a preu públic; no pot ser que aquests quedin devaluats per postgraus propis de cada centre o de titularitat privada. Aquesta devaluació vindria donada per molts factors: nivell del professorat, convenis amb diversos sectors empresarials en les estades de pràctiques, infraestructures i recursos disponibles.

5. Catàleg de titulacions, acreditació i avaluació

L'homologació a nivell europeu dels estudis superiors, portarà a una equiparació dels mapes de titulacions actuals existents als diferents països de la UE. Actualment, a l'estat espanyol són vigents un gran nombre de plans d'estudis que serà dràsticament reduït quan la convergència europea sigui una realitat. La responsable de decidir i donar l'oficialitat als titulacions que passaran a formar part del nou catàleg de titulacions serà l'ANECA (Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat dels estudis superiors) que a més a més també s'encarregarà de l'acreditació del personal docent i de l'avaluació de la qualitat dels ensenyaments. En el procés de creació d'aquest nou catàleg de titulacions, i pel que respecta a com es durà a terme l'acreditació del professorat i l'avaluació de la qualitat, demanem que es tinguin presents els següents punts.

- A l'hora de determinar les titulacions que passaran a formar part del nou catàleg, no s'han de seguir els criteris de les empreses ni d'organismes externs a les universitats, com poden ser els col·legis de professionals, sinó que les universitats, i els estudiants com a element actiu de la comunitat universitària, han de tenir un paper protagonista en aquest procés.
- El nou catàleg de titulacions ha de ser confeccionat de tal manera que no es deixi fora cap camp del coneixement ja sigui de l'àmbit humanístic, artístic, científic, tècnic o social. La universitat es deu a la societat i, per tant, ha de respondre a totes les necessitats que aquesta planteja.
- No es poden relegar a postgrau, pel simple fet de la seva especificitat, estudis que ara consten de dos cicles essent llicenciatures, arquitectures o enginyeries superiors.
- Cal tenir el màxim respecte per l'equilibri territorial. No es poden deixar fora del nou catàleg els estudis que s'imparteixin en centres fora dels epicentres urbanístics principals en favor d'un centralisme que ens

perjudicarà com a poble i com a nació. En el cas que així sigui, serà imprescindible la reconversió d'aquests centres per a que imparteixin la/les titulació/ons dins del mateix àmbit del coneixement que si que han estat homologades, evitant el seu tancament en qualsevol cas.

- A l'hora de definir els continguts d'una titulació determinada, tot i que si es busca la convergència europea és evident que són necessaris uns criteris comuns, cal tenir en compte l'especificitat de cada ensenyament i s'ha de respectar escrupolosament l'autonomia universitària donant una gran part del pes de les decisions a les universitats.
- Pel que fa a l'acreditació de personal docent, el centralisme que suposa el pas obligatori per l'ANECA, a part de trepitjar la nostra autonomia nacional, és d'una eficiència mínima ja que, la llunyania de la presa de decisions respecte les universitats, pot anar en detriment de l'òptima elecció dels docents que realment la universitat necessita. En aquest sentit, creiem necessària la creació d'agències d'avaluació locals on les universitats hi tinguin un paper actiu i hi puguin incidir a l'hora d'especificar el tipus de professionals que requereixen.
- La creació d'agències d'avaluació locals, també és necessària a l'hora de realitzar l'avaluació de la qualitat de l'ensenyament. En aquest sentit, creiem que l'avaluació ha de ser un element que ajudi a les universitats a millorar la seva qualitat però sempre des de l'òptica de la cooperació i no de la competitivitat entre universitats. En cap cas acceptarem la creació de *rànkings* d'universitats que portin a l'existència d'universitats de primera i universitats de segona.
- S'ha de garantir que l'avaluació de la qualitat de l'ensenyament no sigui un element a tenir en compte a l'hora d'incentivar les universitats amb finançament extra. En aquest sentit, rebutgem els actuals contractes programa que les nostres universitats han d'acomplir i demanem que

aquests no tinguin lloc dins el nou model universitari que sorgirà del procés de convergència europea.

6. El factor finançament

A mode d'introducció

Queda clar que l'espai d'ensenyament superior s'està construint sota una sèrie d'aspectes "nous", que necessàriament requeriran d'un considerable pla de finançament; de la mateixa manera, la seva pròxima implantació necessitarà també d'un increment en el despesa pública.

Des de la PMDUP considerem que es realitza un exercici de demagògia del tot hipòcrita quan es presenten grans reformes educatives sense abans haver detallat qui, quant i com es finançarà. Entre les mancances vigents i els nous reptes proposats, doncs, veiem perillar el que ha de ser l'ensenyament públic.

Els objectius previstos pel procés de convergència dels estudis —increment de la mobilitat, canvi en el model docent, divisió d'ensenyament en dos nivells—, devaluaran, elititzaran, i en definitiva, acabaran de destruir la universitat pública si no venen acompanyats d'un augment a tots els nivells fel que fa al seu finançament

Un context preocupant

Actualment ens trobem davant un retrocés sense precedents en l'àmbit dels serveis públics. Elements que fa cinquanta anys eren intocables sofreixen ara processos de liberalització i mercantilització; l'ensenyament no n'està exempt i des de la OMC (Organització Mundial del Comerç) i més concretament amb l'AGCS (Acord Generals del Comerç dels Serveis) ja s'estan duent a terme

accions que minen la qualitat pública, universal i el servei social de la universitat.

A nivell europeu, és a la declaració de Lisboa on es comencen a assentar les bases d'una futura obertura i privatització de sector com la sanitat, les pensions i l'ensenyament. Les decisions presses en l'àmbit europeu estan sota l'influència i la pressió de grans lobbies empresarials i la mateixa concepció d'Europa, formulada recentment en la proposta de constitució, obvia el dret a uns serveis públics de qualitat.

Amb la LOU i amb la LUC, a Catalunya ens trobem davant un augment progressiu de l'ingerència empresarial en el món universitari —amb més poder als Consells de Govern i als Consells Socials— i amb un major grau de dependència econòmica davant fonts privades.

La PMDUP considera que s'han de tenir en compte tot un ventall d'elements alhora de determinar l'amplitud i els objectius del finançament :

- Si el model docent que es presenta preveu que el treball de l'estudiant es contempli i comptabilitzi a temps complet (full-time), caldran recursos que tinguin en compte les diferents realitats econòmiques de cada persona; el factor econòmic no ha de suposar en cap cas una trava o un impediment per cursar estudis universitaris. Això representa un augment considerable de les beques, tant en quantitat com en nombre.
- Encara que en la LUC es contempla un augment dels docents, caldrà adoptar una política de contractació més decidida, ja que si el que es pretén és valorar el treball de l'estudiant en la seva totalitat, seran necessàries classes en grups més reduïts i un seguiment més personalitzat i tutoritzat per part del professor.

- A nivell de recursos materials, la importància que prendran els recursos didàctics, farà encara més necessària la creació de més aules polivalents, més i millors aules d'informàtica, i una millora substancial i actualització de les biblioteques i els seus fons.
- Si la intenció és impulsar els estudis a l'estranger, és evident que caldrà un augment a tots els nivells de les beques de mobilitat, per tal que això estigui a l'abast d'hom. Actualment la despesa al Estat espanyol és d'un 0,09% respecte del PIB i a la UE d'un 0,27%
- El paper cada vegada més rellevant dels idiomes, per tant, exigeix d'una veritable gestió pública de les Escoles Oficials d'Idiomes, en cap cas aquesta necessitat pot quedar relegada a acadèmies privades o concertades.
- El nou model docent comporta sobre el paper nous mètodes pedagògics alhora que es potenciarien les noves tecnologies; tot això ha de comportar una reconversió del professorat en l'ús d'aquestes noves eines que a dia d'avui encara no s'ha donat de forma generalitzada.

És evident, doncs, que aquestes reformes necessiten d'una injecció enorme de diners, no obstant, a hores d'ara no hi ha gairebé ni una xifra damunt la taula. La tendència actual, anomenada "dèficit zero", no afavoreix gens ni mica una universitat realment pública i de qualitat.

En cap cas aquest finançament ha de provenir d'instàncies alienes a la universitat, com ara convenis amb empreses privades, ja que suposen una pèrdua de l'autonomia de la universitat i el foment de la competitivitat entre aquestes. Com tampoc pot recaure en un encariment global del preu de la carrera.

Un aspecte que s'obvia és que, si actualment els costos addicionals de la carrera són molts (transport, allotjament, alimentació, materials), amb els canvis previstos creixeran desmesuradament.

D'altra banda, amb les noves orientacions que prendrà el anomenat cicle, sobretot, vers el mercat laboral, la universitat haurà de realitzar un sobre esforç acadèmic i econòmic.

Finalment, des de la PMDUP, pensem que la convergència europea només pot evitar el camí de la privatització i l'elitització si es realitza també en l'àmbit pressupostari; demanem que tendeixi progressivament a la mitjana dels països escandinaus.

7. Cooperació entre les universitats, els estats i les administracions competents

De moment, el procés de creació de l'espai europeu de l'ensenyament superior s'està portant per un camí que fomenta la competitivitat entre les universitats d'aquest espai i amb l'exterior del mateix. A més, no podem obviar que aquesta és una via per la qual fa temps que ens porten i on les agències d'avaluació de la qualitat tindran un paper essencial.

Nosaltres entenem urgent una planificació des de la Generalitat i amb col·laboració amb les universitats, de l'oferta de places i titulacions, tant de grau com de postgrau, a les universitats públiques catalanes. Aquesta planificació s'ha de fer atenent a principis com l'equilibri territorial i s'ha de fonamentar en la cooperació entre les institucions universitàries. Si deixem, que sigui la competitivitat entre universitats qui faci el nou mapa universitari català, ens trobarem amb una progressiva elitització de determinades escoles i facultats i l'abandonament progressiu de la resta.

No acceptem un sistema dual. Volem qualitat a totes les universitats públiques catalanes i per això cal fugir d'eines com el finançament competitiu i també de mecanismes d'avaluació, l'objectiu dels quals sigui acreditar *l'excel·lència* de determinades facultats i escoles o estudis de les mateixes.

Calen mecanismes d'avaluació amb major participació de les universitats i de la societat en general, els actuals són poc democràtics i tenen excessives atribucions. Per això cal refer el marc legal que tenim –LOU i LUC- i crear mecanismes d'avaluació que serveixin per detectar problemes i per solucionar els mateixos, no per accentuar-los.

A més, en l'avaluació dels sistemes a nivell europeu cal considerar, com element determinat, aspectes com el finançament públic de les universitats públiques, les beques, els ajuts als estudiants amb menys recursos, els serveis que es presten als estudiants (habitatge, menjadors,...).

8. Mobilitat i aprenentatge idiomes

Un altre dels objectius d'aquesta reforma és l'increment dels estudis cursats a l'estranger i a la vegada fer de l'espai europeu un camp atractiu a nivell mundial, tant pel que fa a cursos d'especialització com a àrea d'investigació. L'aprenentatge d'idiomes, doncs, prendrà una nova dimensió.

Des de la PMDUP pensem que s'han de tenir presents les següents consideracions:

- Actualment no es pot obviar el fet que la mobilitat dins l'espai europeu queda fonamentalment reservada pels estudiants de rendes més altes. A les limitacions de les actuals beques cal sumar-hi altres impediments que tenen la seva arrel en qüestions socials i econòmiques profundes. Hi ha

per exemples diferències en el coneixement de llengües i en l'accés a les noves tecnologies segons els nivells de renda.

- Cal doncs crear un programa dirigit a fomentar la mobilitat dels estudiants amb rendes més baixes. Això, a més d'implicar una dotació de beques específiques requereix una política decidida de les universitats i les administracions per fomentar aquesta mobilitat.
- Un altra qüestió a tenir en compte és la dificultat present que existeix a les universitats a l'hora d'estudiar llengües estrangeres. S'ha d'impulsar les Escoles Oficials d'Idiomes garantint la igualtat d'oportunitats per accedir-hi i convertint-les en veritablement públiques. En cap cas l'aprenentatge d'idiomes dins la universitat ha de passar a través d'acadèmies privades amb preus excloents i elitistes.

9. Llengua i uniformisme cultural

Un altre aspecte negatiu que pot comportar l'augment de mobilitat tant estudiantil com de professorat és la repercussió que això pot tenir en la presència de la Llengua Catalana a les universitats. Si tenim en compte la important dotació de les beques Sèneca (molt més altes que les Erasmus), la recent instauració del Distrito Único i l'homologació europea de les titulacions, l'actual retrocés del català a les aules es veurà accelerat notablement. El fet de ser una llengua no oficial a Europa, sumat a la política bel·ligerant del govern espanyol i a la posició tèbia del govern de la Generalitat deixarà en paper mullat l'ambigu article 6.4 bis de la LUC que diu que es vigilarà que "L'accés i la incorporació dels nous membres a la comunitat universitària no alteri els normals usos lingüístics docents i el procés de normalització lingüística de les universitats". Els propis estatuts de les universitats principatines ja han procurat mantenir aquests posicionaments ambigus, tombant les esmenes que demanaven una posició clara i decidida en matèria lingüística.

Els estudiants entenem que el català ha de ser la llengua vehicular de les universitats dels Països Catalans, tant pels estudis de grau com pels de postgrau. En l'afany de captar estudiants i els seus diners, algunes de les nostres facultats i escoles ja s'estan plantejant oferir postgraus en anglès i castellà; creiem sens dubte que aquesta és una postura errònia i que trenca amb la missió de servei de les universitats catalanes cap al seu país, el seu poble i la seva cultura. Aquesta concepció del català com un cost alhora de captar estudiants i no pas com un fet propi la venim patint a les aules en els casos descrits anteriorment, si bé és dóna sobretot en els actuals màsters i postgraus.

En la mateixa línia veiem amb preocupació que el procés de convergència europea pugui suposar una tendència a fer uniformes tots els diferents sistemes. El fet que les nostres universitats, com les europees, estiguin fortament arrelades i en contacte a la nostra pròpia identitat com a poble ha de ser considerat una riquesa i no pas quelcom a esborrar. Les titulacions han de preservar aquells trets propis i diferencials que la universitat (en exercici de la seva autonomia) o bé el propi país considerin, i les particularitats de cada nació han de ser considerades una riquesa i no un obstacle a amagar sota la façana d'un multiculturalisme homogeneïtzador.

10. Participació dels estudiants i temps del procés

Els estudiants catalans hem vist en els últims temps com se'ns imposaven unes lleis d'universitats fetes d'esquena a la comunitat universitària i al conjunt dels estudiants en particular. Fins ara, el procés de convergència europea s'ha fet amb l'únic recolzament de l'ESIB, un sindicat que agrupa algunes organitzacions europees però que no té cap representació als Països Catalans ni a l'Estat Espanyol.

Reivindiquem la participació dels estudiants en les comissions de treball sobre el procés de Bolonya, ja sigui a nivell de facultat o escola, d'universitat, de Catalunya o fins i tot a nivells superiors¹.

No podem permetre que les úniques consultes que es facin als estudiants siguin a nivell individual (com les que es fan a universitats com la UPF en la que s'ofereix tiquets per la llibreria a canvi de que alguns estudiants comptabilitzin les hores de treball personal), ni que alguns cursos hagin de patir proves pilot sense el finançament adequat i la informació corresponent. L'estudiantat universitari s'organitza a través d'assemblees i associacions, i aquestes no poden quedar al marge del procés.

En qualsevol cas, no es pot pretendre afrontar un canvi de tal magnitud en dos dies. Cal evitar entrar en dinàmiques d'excessiva velocitat en el procés de creació de l'Espai Europeu d'Educació Superior

11. Dimensió social del procés

En el marc d'aquesta Europa que es construeix sense comptar amb els seus ciutadans, no podem permetre que la llibertat i l'autonomia de les universitats deixin de ser elements fonamentals de la nostra societat. Cal que les administracions i els estats prenguin un compromís amb la universitat pública, per raons socials i d'igualtat.

La ideologia pedagògica que s'entreu en el procés és més que positiva i suposaria una millora de la qualitat de l'ensenyament universitari, però no

¹ El conseller del DURSI Carles Solà ha declarat darrerament la seva preocupació per la manca de participació dels estudiants del Principat, a dia d'avui aquestes declaracions portes enfora no s'han materialitzat en cap interès i/o acostament al marc unitari dels estudiants, que és la Plataforma Mobilitzadora en Defensa de la Universitat Pública, la qual reuneix les principals associacions d'estudiants i les assemblees de facultat, i que treballa en contacte amb altres col·lectius europeus.

podem permetre que darrera d'una més que provable manca de finançament s'hi amagui un pas més en l'intent de privatitzar la universitat pública. Els estudiants no concebem una convergència europea que tingui cap relació amb la implantació de l'Acord General sobre Comerç i Serveis de l'Organització Mundial del Comerç, i tot sembla indicar que aquest procés ens abocarà a la mercantilització de l'educació.

Tot i que podria ser una manera per acostar socialment els països europeus i que servís per millorar tots els sistemes universitaris estatals i nacionals, les referències al foment de la competència amb l'exterior de l'espai i dins del mateix sovintegen a les declaracions i comunicats, assentant mals fonaments per iniciar aquest procés de convergència.

A més, el secretisme i la desinformació amb que s'està duent a terme no és més que una altra mostra de la manca de democràcia que impera a la nostra societat, quan el que es necessiten són polítiques participatives que comptin amb els implicats.

Desgraciadament, els diversos ministeris d'educació de dins i fora de la Unió Europea, venen incomplint totes aquests requisits. Ja des de 1998, bé en conferències ministerials, bé en reunions de la Comissió Europea; no s'està escoltant ni dirigint-se a la comunitat universitària sinó que estan sent diversos lobbies empresarials els que participen de forma més o menys directa en el procés de presa de decisions. Les universitats de l'Estat espanyol han pogut opinar sobre com calia enfocar aquest procés, valorant per exemple, la durada que haurien de tenir els estudis de grau. Tot i això, són lobbies com ara l'ERT, el Fòrum Europeu de Serveis o bé el Fòrum Transatlàntic de Diàleg Interempresarial qui està influint en aquest procés, de forma més o menys institucionalitzada. Una prova en són el control de la qualitat a través de les Agències i en base a aquestes les partides finançament o bé la voluntat d'introduir sistemes d'ensenyament a distància oferts per grans corporacions privades.

Aquests lobbies, així com l'OMC a través de l'AGCS, aposten decididament per la liberalització dels serveis. En la darrera onada liberalitzadora que patim els ja minsos estats de benestar (particularment el de l'Estat espanyol) estan sent retallats sota criteris d'eficiència seguint la lògica capitalista. Tot plegat, segueix la lògica ja establerta a la Declaració de Lisboa sobre la liberalització de determinats serveis al 2010, fet que coincideix amb la data fixada per haver implementat definitivament l'EEES.

En el cas de l'ensenyament, des de la PMDUP considerem que la igualtat d'oportunitats només pot assolir-se amb un sistema educatiu públic, universal i de qualitat, el qual no pot fixar filtres com ara el nivell de renda o el temps de dedicació a l'estudi. Paral·lelament, aquests criteris mercantilistes conceben l'ensenyament universitari com l'aprenentatge d'eines per al mercat laboral, deixant de banda la formació de l'individu i la configuració d'un pensament crític i propi.

Així doncs, creiem que la societat europea necessita ara més que mai un món universitari que no depengui del món empresarial i que no tingui en l'educació superior dels Estats Units un exemple a seguir. No volem un espai per competir i per exportar ensenyament superior a la resta del món mitjançant fórmules de comerç de serveis. ***L'educació és un dret i no una mercaderia.***

Donada la naturalesa d'aquest procés, aquest document pot patir canvis al llarg del temps, el seu contingut es pot veure actualitzat i modificat segons l'aplicació legislativa que es succeeixi en els pròxims mesos o anys.

La Plataforma Mobilitzadora en Defensa de la Universitat Pública vol ser el marc unitari de l'estudiantat de Catalunya. El seu objectiu és coordinar les diferents associacions d'estudiants i assemblees per aglutinar esforços en la

Aquest document de la Plataforma Mobilitzadora en Defensa d'una Universitat Pública s'ha publicat en la secció d'opinió del web de l'Espai Universitari Europeu de la Universitat de Barcelona. Les opinions manifestades en ell representen exclusivament el punt de vista del(s) autor(s) i no el posicionament institucional de la Universitat de Barcelona.

PMDUP

(Plataforma Mobilitzadora en Defensa d'una Universitat Pública)

Proclama davant del procés de Bolonya

Novembre 2004

lluita per una universitat pública, catalana, no sexista, sostenible, democràtica, gratuïta i de qualitat.

La seva forma de treballar és totalment horitzontal, i totes les decisions es prenen a nivell de cada assemblea.

pmdup@correucatala.com

[**www.posicionament.tk**](http://www.posicionament.tk)